List 25. Tečaj LII.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., po — pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 22. junija 1894.

Politiški oddelek.

Borba zoper koalicijo.

Štajarski in koroški Nemci postajajo vedno bolj nezadovoljni, ker koalicijska vlada ne napove odločne borbe proti Slovencem. Nadejali so se, da bode koalicijska vlada zmatrala za svojo prvo nalogo, da zgradi nemški most do Adrije. Mislili so se že zagotovljene, da pod koalicijsko vlado Slovenci ne dosežemo niti imenovanja kacega slovenskega sodnijskega sluge, niti pičice slovenskega pouka na kaki šoli. Bili so zagotovljeni, da je za vse večne čase zagotovljeno čisto nemško uradovanje na Koroškem ne le pri državnih in deželnih uradih, temveč tudi v zadnji hribovski slovenski kmetski občini, kajti za to bi bili že skrbeli okrajni glavarji s kaznimi.

Vlada se pa vendar neče tako odločno postaviti proti Slovencem in najbrž ima za to svoje utemeljene uzroke. Storila dosedaj za Slovence pač še ni dosti. Razsodila je le, da slovenski župani na Koroškem se ne smejo kaznovati, ako oblastvu slovenski dopisujejo in pa za okraj Brežice na Štajarskem se je imenoval slovenski okrajni nadzornik, ko je bil poprej nemški. To je pač malo, ali vendar se nemški Mihelj čuti s tem prikrajšanega v svoji narodni posesti. Posebno jih pa še jezi, da je učni minister na pol obljubil slovenske paralelke v Celji. Odredil pa do zdaj še ni, da se vpeljejo in tudi še nikakor ni gotovo, da jih dobimo.

Dne 3. t. m so se bili zbrali nemški državni in deželni poslanci iz Štajarske in Koroške, nemški župani in veljaki, da so ugovarjali zlasti nameravani osnovi celjske gimnazije. To je bilo zabavljanje proti vladi in koaliciji. Posebno je vodja nemških nacijonalcev slikal, kako sedanja vlada prizadeva Nemcem udarec za udarcem. Drugi govorniki so slikali nevarnost, ki preti od Slovencev ne le južno štajarskim, temveč tudi srednje- in gorenještajarskim Nemcem. Vsi so se vjemali v mnenju, da se koalicija ne sme več podpirati, ako v njej še nadalje ostanejo Slovenci, ki nečejo nikakor pustiti svojih narodnih zahtev.

Nemški nacijonalci so kazali svoje želje, kako radi bi že slovenske poslance zamenili v koaliciji in se tako izmotali iz sedanje osamljenosti. Toda, kakor se kaže, se to še tako hitro ne zgodi. Prezrli so namreč, da so s svojo prusofilsko politiko se naredili nemogoče kot vladna stranka. Poleg tega pa tudi knezu Windischgrätzu ni pomagano z nemškimi nacijonalci. S Slovenci bi šel v opozicijo tudi grof Hohenwart in s tem bi se pa najbrž razrušila koalicija. Že sedaj je težko vse konservativne poslance obdržati na vladni strani, ali brez Hohenwarta bi to nemogoče postalo. Posebno za nemške konservativce bi se stališče jako premenilo. Volilci jim že sedaj zamerijo, da so pri koaliciji naj bi pa šel v opozicijo še grof Hohenwart ali se pa umaknil, bi pa mej nemškimi konservativnimi volilci utegnilo zavladatii občno prepričanje, da je koalicija nasprotna konservativnim načelom in radi ali neradi bi morali iti v opozicijo. Sedaj še mnogi mislijo, da koalicijska politika ne more še biti tako slaba, ako jo podpira še dolgoletni vodja konservativcev grof Hohenwart. Poleg tega pa vlada tudi ve, da nemški nacijonalci niso stranka, na katero bi se mogla opirati kaka vlada, ker še pri nemški levici niso mogli vztrajati, še pod grofom Taaffejem. Z vso njih zmernostjo bi bilo pri kraji, ko bi postali odločilen faktor koaliciji, zahtevali bi vedno, da se stori to ali ono za razširjenje nemštva mej Slovani.

Zaradi tega pa celo nemškoliberalni listi svare liberalce, da naj se ne dajo od nemških nacijonalcev motiti, da bi morda storili kak korak proti koaliciji. Glasilo barona Chlumeckega opozarja nezadovoljneže, v kako kritičen položaj pridejo liberalni Nemci, ako bi začeli opozicijo proti vladi. Sedaj levica zares lahko s svojim postopanjem premeni ves položaj. Kdo pa ve, kaj bi bilo, ko bi se razrušila koalicijo. Kmalu bi se proti nji v zbornici dobila kaka večina. Pridobila bi si levica zares nekoliko popularnosti pri nekaterih ljudeh, da napravi kak prevrat, ali naposled bi jo pa le vsi zmernejši elementi obsojali,

če uniči sedanji zanjo ugodni položaj. Večina volilcev bi se naposled obrnila proti njej. Dunajski „Vaterland“ pa naravnost pozivlja nezadovoljneže, da izstopijo iz koalicije, ker zanje v njej ni mesta.

Iz povedanega se vidi, da kričanje nemških nacijonalcev ne bode moglo dosti vplivati na odločbe sedanje vlade in pa koalicije. Levičarji le predobro vedo, da je le v koaliciji njih veljava in moč. Če koalicija propade, propadejo sami. Zaradi tega se pa slovenski poslanci v Hohenwartovem klubu ne smejo biti preveč skromni, temveč naj le odločno nastopajo s svojimi zahtevami. Da zaradi tega koalicija ne propade, bodo že gledali liberalci sami. Slovenci tudi nimamo v prvi vrsti interesa braniti koalicije. Če bi borba proti koaliciji imela vspeh, od tega dobička ne bodo imeli Nemci, temveč Slovani. Zaradi tega morajo vsi slovenski zastopniki baš pod koalicijo z odločnostjo zahtevati, da se uresničijo naše pravične narodne terjatve, nemških nacijonalcev se nam ni bati, naj še tako kriče. Če s svojim kričanjem le prisilijo toliko levičarjev, da izstopijo iz koalicije, da propada koalicija, tem bolje za nas, kajti liberalci sami priznavajo, da je sedanji položaj le njim v korist, zatorej naj ga tudi le sami branijo.

Politični pregled.

Praški mestni magistrat je te dni bil pozval hišne posestnike, da odpravijo nemške ulične napise s svojih hiš. Namestništvo je pa ta poziv že razveljavilo in tako vprašanje o uličnih napisih ne stori nobenega koraka dalje. Namestništvo v Pragi nadaljuje upor proti samim češkim napisom, četudi je propadlo pri upravnem sodišči. S pomočjo nemških hišnih posestnikov je vprašanje o uličnih napisih spravilo z javnopravnega na zasebnopravno polje in dokler vsa ta zasebnopravna vprašanja niso rešena, pa vlada ne pusti mestni občini po svoji volji vrejati te stvari. Govorilo se je že celo o razpustu mestnega zbora, ali gospodje na Dunaji pa stvari zopet nekoliko drugače sodijo nego namestništvo v Pragi.

Samo češki tovorni listi. — V praški zbornici se je stavil nujni predlog, da se store na pristojnih mestih na Dunaji potrebni koraki, da se vpeljejo samočeški tovorni listi pri železnicah na Češkem, Moravskem in v Šleziji. O tem predlogu se pa v zadnji seji ni moglo razpravljati, ker se je bil prestavil na konec seje in so nemški člani zbornice odšli ter naredili zbornico nesklepčno, ko je stvar prišla na vrsto.

Južnotirolski Italijani. — Politično društvo za južni Tirol je zadnje dni v Tridentu imelo shod. Tega zbora so se udeležili konservativni in liberalni tirolski Italijani. Pri zborovanji se je kazala najlepša sloga. Naglašalo se je, da se južnotirolski konservativci in liberalci popolnoma vjemajo v narodnih in gospodarskih vprašanjih. Mi mislimo, da bilo tudi pri nas tako složno delovanje mej konservativno in napredno stranko mogoče, če je na Tirolskem, ko bi nekaternikom ne bili strankarski interesi več nego narodni. Kako prazno je govoričenje o tem, da se morajo duhovi ločiti, nam pač kažejo dogodki sami, ko vendar baš naši konservativni poslanci lahko tako složno postopajo še z nemškimi liberalci na Dunaji.

Bukovinski deželni predsednik dr. Kraus je šel v pokoj in vodstvo deželne vlade v Bukovini je prevzel dvorni svetnik Goess, ki je bil dosedaj pri deželni vladi v Celovci. S to spremeno so zadovoljni posebno nemški liberalci, ker je Goess odločen njih pristaš in bode gotovo v Bukovini jim pripomogel do večje veljave. To imenovanje je zopet jasno pokazalo, da so pravi voditelji pri koaliciji nemški liberalci. Premenjenje razmer v Bukovini bodo posebno čutili Rumuni, katerim je bil Kraus naklonjen in ki so se bili zadnji čas nekoliko povzdignili. Rusini pa tudi sedaj ne vživajo tacih pravic, da bi mogli kaj zgubiti. Poljakov se pa novi deželni namestnik najbrž ne bode upal zatirati iz ozira na poljski klub.

Ogerski škofje. — Dunajski časopis „Reichspost“ graja ogerske škofe, da pod pretvezo miru ovirajo vsako odločno delovanje proti ogerski vladi in da je čudno, da grofa Zichy in Esterhazy nista še zgubila poguma pri mlačnosti višjih duhovnih pastirjev. Mi tukaj ne bodemo razglabljali, v koliko je opravičeno to očitanje, dasi ravno sta se na cerkvene dostojanstvenike že pri svojih predlogah sklicevali že samo ministri. Pač se pa nam nekaj druzega zdi posebno važnosti. Pri nas so nekateri proglašali načelo, da so škofje poklicani biti za politične vodje in da se tudi v političnih ozirih mora vse ravnati brezpogojno po njih. „Reichspost“ je razširjena tudi po Slovenskem. Zaradi tega se čudimo, da je niso začeli preganjati naši zagovorniki politične škofovske nezmotljivosti. Če pri nas kak list se upa kaj ziniti, kar se morda ne vjema z mnenjem kacega škofa, takoj se udari s cepcem po njem. Po naših skromnih mislih, imajo pa vsi škofje jednake pravice in zatorej se sme kritikovati politično delovanje vsacega ali pa nobenega, seveda v dostojni obliki.

Italija. — Crispi je pač rešil srečno sedanjo krizo, toda le navidezno. Pogajanja s politiki mu nasprotnimi so se popolnoma razbila. Nobeden ni hotel stopiti v ministerstvo drugače, kakor če Crispi da zagotovilo, da se bo vojska zmanjšala. Tega Crispi ni mogel storiti zaradi kralja, vsled česar je bil primoran Crispi sestaviti novo ministerstvo iz samih svojih pristašev. Le finančni minister Sonino je kot tak odstopil, a dobil je drug portfelj, istotako poljedelski minister. Drugi so vsi ostali stari. Novo ministerstvo je torej le za silo in brezdvomno se ne bo dolgo obdržalo. — Ko se je Crispi v soboto popoludne peljal v parlament, napadel ga je mlad delavec Paolo Lega in ustrelil nanj z revolverjem. Zadel ga ni. Crispi je dal napadalca prijeti. Lega je anarhist in je prišel v Rim iz namena, da usmrti Crispija. Govori se, da je Lega član zarote, ki ima namen ubiti Crispija. Verjetno je to prav, ker razburjenost mej ljudstvom je velika radi preostrega postopanja Crispijevega posebno ob dogodkih na Siciliji. Ko je Crispi prišel v zbornico, priredili so mu lepo ovacijo zaradi srečne rešitve. Čestitk na srečni rešitvi je dobil Crispi nebrojno. Mej drugim tudi od kralja in zastopnikov evropskih velevlastij.

Bolgarija. — Narodna stranka sedaj vladujoča na Bolgarskem, pravi v svojem glasilu „Svobodno slovo“, da je po ednoletnem boju stranke zmagala pravica nad nasilnikom. Ali boj še ni končan, kajti ni še izbrisana posledna sled vladanja Stambula. Še se bode boriti za tlačeno zakonitost. Konečno pozivlja imenovani list vse Bolgare, kateri nočejo, da se povrne Stambulov, da se združijo pod zastavo narodne stranke v skupno delo.

Rusija. — Zadnji čas se mnogo čuje, da novozaročenka carevičeva princezinja Alice Hesenska ni posebno trdnega zdravja. Bodoča žena ruskega careviča pa mora biti brezpogojno popolnoma zdrava in rodbinski zakon Romanovov tudi prepoveduje zakon z ženo, ki ni povsem zdrava. Angleški dvorni krogi so v strahu, da bi vsled tega ne prišlo do poroke in govore, da je ta vest neresnična. Zatrjuje se pa iz gotovih virov, da je to resnica, vsled česar se res lahko še zgodi, da ne pride do poroke.

Afrika. — Vsled nenadne smrti maročanskega sultana, nastale so v Maroku precejšnje homatije. Naslednikom proglasil se je najmlajši 16letni sin sultanov. Brat njegov in neki stric sta pa si tudi prisvajala pravico do prestola. Prišlo je mej teh privrženci do nekaterih krvavih prask. Evropske velesile, Anglija, Španska in Francija, so v Maroku interesovane, so

poslale v namen preprečitve nadaljnih nemirov in v namen varovanja svojih interesov vojne ladje tja. Ker so se napominane velesile domenile za solidarno postopanje in ne ugovarjajo temu, da zasede najmlajši sin prestol, je brezdvomno, da bo ta naslednik umrlega sultana. Mej ljudstvom ima ta največjo zaslombo. Ponekod so ga že proglasili za vladarja. Nasprotniki mu bodo pač hoteli še izpodmakniti prestol, a najbrže to ne bo šlo, temveč Abdul-Aziz ostane novi maročanski sultan.

Obrtnija.

Geithov temperator.

Gostilničarji dobro vedo, kako hitro po leti zgubi pivo dober okus, ako ni v mrzli kleti. Zaradi tega tisti gostilničarji navadno nimajo pivcev, ki nimajo ledenic. Poskušalo se je že več priprav, da bi se pivo sveže ohranilo, ali dosedaj se ni nobeno posebno obneslo. Na razstavi za gostilniški obrt je Geith razstavil aparat, ki zadošča vsem zahtevam, kakor se je izrekla razsojevalna komisija, katera je priznala za ta aparat zlato svetinjo s častno diplomo. Gostilničarjem je sedaj priporočati, da si napravijo ta aparat, ki se dobiva pri izumitelju Maksu Geithu, Palmstrasse 8 b v Monakovem.

Ta aparat je jako pripravno narejen in ima prostor na vsakem sodu. 26 centimetrov je visok in 12 centimetrov v primeru. Obstoji iz cilindraste posode, stoječe na treh nogah. Posoda je napolnjena s tremi funti ledu, kolikor ga zadošča za 24 ur. Skozi malo luknjico vstopa zrak v posodo in se tukaj v ledu ohladi, in od tod gre zrak v manjši prostor napolnjen z vodo, katero led tudi vedno svežo ohranjuje. V vodi zrak zgubi tobačen duh in dim in potem očiščen gre po gumijevi cevi v sod s pivom. Cev je s posebno oklopnico pritrjena na sod.

Zrak se tako ohladi na 1° C. Pivo potem ne zgubi ogljikove kisline, katero je delo okusno. Še le pri 5° C. gorkote začne ogljikova kislina uhajati. S tem aparatom ohranimo pivo sveže, dokler ga je kaj v sodu. Po zimi se pa da s tem aparatom urejati toplota v sodu, da torej pivo ne zmrzne.

Na razstavi v Hamburgu je bil ta aparat postavljen na jako neugodnem kraji, poleg vroče peči, in poleg tega je pa še solnce sijalo nanj. Vzlic tem neugodnostim je pivo ostalo v sodu sveže.

Gostilničarji, ki so napravili ta aparat, so navadno jako zadovoljni ž njim.

Raba tega aparata je jako priprosta in ne potrebuje mnogo prostora. Vanj se dene led in se pridene letu pol litra vode in v drugi prostor se pa vode nalije in ves aparat z oklopnico pritrdi. Treba je pa vodo slednji dan premeniti in gledati, da aparat ostane vedno svež. Posebno je treba slednji dan leseno oklopnico z gorko vodo sprati, da se ne nabiró pivne pene. Ta aparat je vsekako velike važnosti za pivovarje in gostilničarje, važnosti je pa tudi za pivce, ker bodo ložje dobili v bodoče sveže, okrepčujoče pijače, ako gostilničarji vpeljejo te priprave.

Kranjski odposlanci pri obrtni enketi na Dunaji.

(Dalje.)

Izvedenec Supančič: Jaz sem za to, da naj nedeljski počitek ne velja le za rokodelstvo, temveč za vse obrte, torej tudi za trgovski obrt in sicer ves dan. Jaz to posebno naglašam, ker so nekateri izvedenci se izrekli le za počitek od poldne dalje.

Izvedenec Tuma: Jaz sem tudi za nedeljski počitek in sicer ne samo pri rokodelstvu, temveč tudi pri trgovskih obrtih. To je le razvada, da imajo trgovci o nedeljah odprto. Ker se v nedeljo prodaja, pa ljudje v soboto ničesa ne kupijo. Na svete dni, kakor na velikonočno in binkoštno nedeljo mora biti zaprto, pa vendar zaradi tega nikdo pomanjkanje ne trpi. Jaz ne vem, zakaj ne bi se dalo doseči, da tudi trgovski pomočnik pojde v nedeljo sprehajat se, ko se je mučil ves teden. Proti počitku ob praznikih tudi nimam ničesa, [svete dni, kakor so Velikanoč, Binkošti, Sv. Rešno Telo tako nikdo ne dela. Nedeljski počitek naj se vpelje tudi pri trgovini in sicer za vse, da ne bode imel jeden zaprto, drugi pa odprto.

Izvedenec Kunc: Ko sem že poprej vplel nekaj političnega, naj še nekaj političnega dostavim. Ko je ob svojem času šlo za to, da se vpelje nedeljski počitek, bilo je čitati, da se s tem zgube milijoni na premoženji, izračunilo se je, koliko koristi človeštvu vsaka ura dela. Take ideje vladali so tedaj. Danes so pa spoznali, da vzlic temu svet ne pogine. Hočem le reči, da so tedaj bili ljudje prešinjeni z gotovimi idejami in bili tudi proti nedeljskemu počitku, rekši, da svet bode imel grozno škode, ako zgubi jedno uro dela. Danes smo pa že precej jedini v tem, da naj se nedeljski počitek goji in izvaja. Jaz želim, da se strogo izvaja nedeljski počitek in se raztegne tudi na trgovski obrt. Ko sem že poprej naglašal, da naj bi veljale jednake pravice za vse, moram reči, da naj se tudi pritegne država. Tobačne trafike so vedno odprte, in jaz ne vem, čemu bi tukaj delali izjeme. Smodke se tudi lahko poprej kupijo in država bi ničeša ne izgubila ali bi vsaj drugim dala lep vzgled. To sem le omenil, ker tega nikdo drugi se ni spomnil, da država daje kaj slab vzgled zastran nedeljskega počitka.

Poslanec Adamek: Izvedenec Regali se je izrekel odločno za počitek ob praznikih, ali ni povedal, katere praznike on misli.

Regali: Vse zapovedane.

Adamek: To vprašanje je v Avstriji jako važno. Mi nimamo praznikov le jedne vere. Tudi druge vere imajo praznike, ki so pa druge dneve. Jaz ne vem, ali gospod izvedenec misli, se li naj počitek raztegne na vse praznike, ki se praznujejo v Avstriji.

Regali: Prazniki zakonito priznanih verskih družeb, kakor katoliške, protestantske, pravoslavne itd.

(Dalje sledi.)

---

*

Obrtnijske raznoterosti.

Nedeljski počitek pekov. Te dni je bila pri dunajskem županu deputacija pekov, da naj deluje na to, da se premene sedanje stroge določbe zastran nedeljskega počitka. Po sedaj veljavnem zakonu ne smejo delati od 12. ure opoldne do polnoči. Po mnenji dunajskih pekov je pa to škodljivo, ker ne morejo za časa za peko pripraviti. Po njih mnenji naj bi se nedeljski počitek prenehal že ob desetih zvečer, zato naj se pa začno že ob desetih dopoldne. Po našem mnenji bi oblastvo v to njih željo pač lahko privolilo, ker se nedeljski počitek s tem ne skrajša, temveč le za dve uri preloži. Za tiste pomočnike, ki izpolnujejo svoje krščanske dolžnosti, bi bila taka uredba nedeljskega počitka še ugodnejša, nego je sedanja. Župan je obljubil, da bode storil, kolikor je v njegovi moči.

Razstava v Gradci. V septembru bode v Gradci razstava motorjev, pomočnih strojev in orodja za malo obrt. Trgovsko ministerstvo je dovolilo v vsem 2300 gld. podpore za to razstavo.

Kmetijstvo.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Minoli četrtek vršil se je v mestni dvorani občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske. K zborovanju je prišlo nad 100 društvenikov, mej drugim tudi več veleposestnikov.

Zbor je nagovoril g. cesarski svetnik Murnik, pozdravil navzočega vladnega zastopnika in deželnega glavarja ter je prosil, da bi se vlada in dežela zanimali za kmetijske družbo v naši deželi, ter podpirati delovanje prekoristne kmetijske družbe. Ob kratkem je gosp. predsednik narisal stanje kmetijstva v lanskem in letošnjem letu. Kakor kaže, upati je letos dobre letine. Krme bode dovolj, kar je velicega pomena za živinarstvo, ki je glavna panoga našega kmetijstva. Zaradi tuje konkurence žito kmetu ne donaša dosti dobička in ga ne kaže več pridelovati, kakor ga potrebuje za dom, zaradi tega pa more bolj gledati na živinarstvo. Za rejo živine je naša dežela ugodna in tudi pri živini kmet dobi denarja. Zakon za povzdigo živinarstva bode dobro vplival, če se bode prav izvrševal. Nekatere pomankljivosti so se res že pokazale pri tem zakonu, katere bode treba odpraviti.

Kolikor jih ni uničila trtna uš, tudi vinogradi dobro kažejo, le žal da vipavskemu vinu mnogo škoduje dovažanje italijanskih vin, ko se je zanje znižala carina. Kmetijska družba tako lepo napreduje, da je veselje. Sedaj ima že nad 67 podružnic in blizu 3000 članov, kar kaže, da je prebivalstvu mari družba in napredek kmetijstva. Bog torej blagoslovi kmetijstvo in navzoči naj se v začetku zborovanja spominjajo mogočnega podpiratelja kmetijstva presvetlega cesarja in zbor je na to zaklical naudušeno „Živio“ in „Slava“.

Vladni zastopnik g. vitez Laschan in pa dež. glavar g. Detela zahvalivši se za prijazen pozdrav zagotovljata družbi krepko podporo.

Na to je tajnik g. Gustav Pirc poročal o delovanji družbe v minolem letu in mi posnemamo iz njegovega poročila, da je družbi lani pristopilo 557 novih članov. Imelo je 18 častnih, 9 dopisujočih in 2786 pravih članov. Ustanovilo se je na novo 13 podružnic in njih naraslo na 63. Koncem maja letos je že družba imela 67 podružnic s kakimi 3000 udi, nekaj podružnic se pa še snuje. Umrlo je lansko leto 26 družabnikov. Glavni odbor je imel v minolem letu 9 sej. K sejam sta prihajala zastopnika deželne vlade in deželnega odbora. Večina sklepov lanskega občnega zbora se je ugodno rešilo v zmislu predlagateljev, drugi se pa še rešijo, kakor hitro bode mogoče.

Glavni odbor je leta 1893. vodil štiri družbene zavode in eno družbeno podjetje:

a) družbeno podkovsko šolo, b) poskušališče, oziroma drevesnico, c) uzorni dvorec na Viči, č) ribje vališče in vzgojevališče na Studenci in d) družbeno uradno glasilo, t. j. ilustrovani kmetijski list „Kmetovalec“.

Družbeno podkovsko šolo je prvi polletni tečaj je obiskovalo 8 učencev, katerih sta dva ostala vse leto v šoli, da sta se temeljiteje izobrazita. Vsi učenci so imeli podpore, nekoliko državne, nekoliko deželne in kranjske hranilnice, ter so tečaj dovršili z dobrim vspehom; učili so se tudi ogledovanja mesa. Dva učenca sta dobila red „prav dobro“, ostali „dobro“. Drugi polletni tečaj je obiskovalo 5 učencev, katerih je eden ostal celo leto v šoli. Trije učenci so imeli državne podpore, dva sta se šolala ob svojih stroških Vsi učenci so tečaj dovršili; eden je dobil red „prav dobro“, štirje „dobro“. Isto tako so vsi z dobrim vspehom naredili izpit iz ogledovanja mesa. Učil je bilo na zavodu vedno dosti, kajti l. 1893. se je v družbeni podkovski šoli podkovalo nad 1000 konj. V ogledovanji mesa so se učenci vadili v mestni klavnici.

Oskrbovanje družbenega poskušališča, katero smo vsled preosnovnega načrta iz l. 1885. izpremenili v drevesnico, ostalo je tako, kakeršno je bilo pretekla leta. Spomladi leta 1893. smo oddali kakih 12000 visokodebelnih dreves s četrtega oddelka, katerega smo zasadili leta 1888. Jeseni leta 1893. smo izkopali drevesa s petega oddelka, da jih oddamo spomladi leta 1894. Bilo jih je kakih 14.000. Vspeh je bil pri vseh nasadih v poskušališči povsem vgoden.

Ker družbena drevesnica nikakor ne zadostuje, da bi mogli ustrezati zahtevam družabnikov, vzel je glavni odbor v bližini nekaj zemljišča v zakup, da bo moči vzgajati več drevja.

Oddelke, kjer izkopljemo drevje, obdelamo, kakor je treba za nov nasad, ter jih porabimo za poskuse, kolikor dopušča gospodarstveni načrt. Poskušali smo nekatere vrste žit in pa mnoge krompirjeve vrste.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Mazanje dreves z apnom. Zadnji čas se je večkrat pretresavalo o vprašanji, je li koristno ali škodljivo mazati

drevesa z apnom. Nekateri trdijo, da to mazanje nič ne koristi, ker ne prežene mrčesov, lubju pa še škoduje. Po skušnjah pa mazanje le tedaj nič ne pomaga, če se drevo ni očistilo mahu, kteri je popolnoma nepotreben na mladih drevesih, ki imajo še gladek nežen lub. Če se pa namažejo stara drevesa, ko so se poprej skrbno očistila, se mrčesi pokončajo in tudi škodljivi pomladni solnčni žarki tako ne škodujejo jim, ko padajo na belo barvo.

Poučni in zabavni del.

Slovenska Matica.

(Konec.)

Gosp. dr. Josip Stare je poročal o društvenem denarnem gospodarstvu za leto 1893. in pa o proračunu za leto 1894. Društveno premoženje je znašalo koncem lanskega leta 57.248 gld. 48 kr. Narodne ustanove, ki so v oskrbi „Slovenske Matice“ znašale so 33.440 gld. 61 kr. in sicer Jurčič-Tomšičeve ustanove za literarne namene 2898 gld. 65 kr. Knezova ustanova za izdavanje zabavne in poučne knjižice 30.541 gld. 96 kr. V depozitih ima „Matica“ za spomenik pokojnemu dr. J. Bleiweisu 2917 gld. 81 kr. in za spomenik dr. Etbina Costi 1467 gld. 9 kr.

Matični odbornik gosp. ravnatelj Šubic je poročal o prenaredbi opravilnega reda, katera prenaredba se je tudi odobrila.

Na to so se pa vršile volitve. Računskima pregledovalcem izvolili so se g.: F. Bradaška, J. Dimnik in K. Žagar. V društveni odbor za dobo štirih let pa g.: dr. Hinko Dolenec s 413, Janko Krsnik s 407, Ant. Koblar s 459, dr. France Lampe s 459, Fran Levec s 450, dr. Josip Srnec s 459, dr. Ivan Šust s 459, dr. Iv. Tavčar s 406, in Andrej Žumer s 458 glasovi. Dr. J. Dolenec je dobil 52, dr. Ivan Krek 50, dr. Anton Mahnič 40 in And. Kalan 9 glasov. Vkupe je bilo oddanih 459 glasov.

Iz izida volitve je razvidno, da bi tudi v „Matico“ nekateri radi zanesli razpor. Glasovi, katere so dobili poslednji imenovani gospodje, prihajajo od neke agitacije, ki se je bila začela poslednje dni pred „Matičnim“ zborom v Ljubljani, pa tudi po nekaterih krajih po Gorenjskem. Kaka se pa vidi, slovensko občinstvo dobro spoznava, v kako škodo bi bilo našemu prvemu literarnemu zavodu, ko bi se vanj zanesel razpor. Tako delovanje le dokazuje, da nekaterniki pri nas brez razpora živeti ne morejo. Že pred leta se je od neke strani skušal zanesti razpor v društvo, ali tedaj se ni bilo posrečilo in upamo, da se tudi sedaj ne bode.

Po končanih volitvah je predsednik zaključil s primernim nagovorom občni zbor.

Sedaj je nam še nekoliko spregovoriti o društvenih knjigah. Letopis je lanskega lela priobčil mnogo zanimivega gradiva. Na prvem mestu priobčuje v njem Janko Barle pod naslovom iz „Narodne zakladnice“ lepo zbirko besed, lastnih imen, pregovorov in rekov, ki jih je nabral v Beli Krajini. S tem spisom je gospod pisatelj gotovo ustregel vsakemu, ki se zanimlje za naš jezik, katerega žal le še premalo poznamo. Tudi narodno slovstvo se še vedno premalo ceni na Slovenskem, da si ravno v tem slovstvu tiči velik kos pravega narodnega življenja.

Na to popisuje v obširni in temeljiti razpravi g. prof. Iv. Steklasa, življenje slovenskega vojskovodje Ivana Lenkoviča, ki je l. 1567. imenom za velikega poveljnika ob turški meji. Ta spis gotovo zanimlje vsacega Slovenca, kakor sploh naše ljudi jako zanima, ker je v zvezi z znamenito dobo turških vojsk.

Prijateljem prirodoslovja in pa tistim, ki se zanimajo za ljubljanski vodovod, je pa gospod ravnatelj Ivan Šubic ustregel s svojo razpravo: „Gorenjska kotlina in ljubljanski vodovod“, v kateri učeni pisatelj riše geologične razmere v gorenjski naplavini, potem posamične vodovodne naprave, oddaja in izvršenje dela, končno dosedanje izkušnje, ki nam jasno kažejo, kake vspehe ima novodobno prirodoznanstvo in tehnika.

Posebno je pa v letošnjem letu nam ugajala razprava „Pijanost in blaznost“, katero je spisal kandidat zdravilstva F. Göstl. Pisano je jako poljudno in zanimivo. V njej so opisane razne duševne bolezni, ki izvirajo iz blaznosti. Mi le želimo, da „Letopis“ priobči zlasti še več tacih razprav, kakor sta poslednje dve, kajti prirodoznansko polje in znanosti, ki se opirajo na prirodoznanstvo se pri nas še premalo obdelujejo. Posebno popularno pisanih spisov in knjig še pogrešamo. Koliko važnosti da so taki spisi, nam kaže baš nemško slovstvo, kjer se sedaj posebno hitro množe in razširjajo popularno pisane prirodoznanske razprave. Mi pa tukaj ne mislimo le razprave za prosto ljudstvo, temveč razprave za naše srednje stanove, kateri imajo sicer precej in jako obširno izobraženosti ali vendar ne tiste temeljitosti, da bi se mogli prirodoznanstva učiti iz strogo znanstvenih knjig. Poslednje je tako mogoče le za strokovnjake, navadnega človeka z raznimi težkimi matematičnimi formulami prepreženo knjiga hitro utrudi. Znanost se v širše kroge more razširiti le z bolj popularno pisanimi knjigami.

V jako skrbno sestavljeni „Biblijografiji“ Iv. Tomšiča so navedene vse knjige, ki so izšle predlanskim. Ta biblijografija, ki nam kaže nekak pregled duševnega delovanja Slovencev v vsem letu, nam zopet kaže, da se pri nas Slovenci premalo goje še one znanosti, ki so podlaga kulture našega stoletja, na katero je baš sedanje pokolenje tako ponosno. Upati pa hočemo, da bode v bodoče drugače.

G. društveni tajnik Evgen Lah je priobčil skrbno sestavljeno poročilo o „Matičnem“ delovanji v lanskem letu. Tukaj pa ne smemo zamolčati, da je gosp. tajnik posebno ustregel s tem, da je začel zadnja leta v Letopisu priobčevati seznam knjig v „Matični“ knjižnici. S tem je to knjižnico, ki ima precej dobrih zlasti slovanskih del, tako rekoč odprl slovenskemu občinstvu. Kdo je poprej vedel, da dobi to ali ono knjigo pri „Slovenski Matici“, ko jo ravno potrebuje.

Druga knjiga je nadaljevanje gosp. Simon Rutarjevega dela „Slovenska Zemlja“. Lani je gospod pisatelj priobčil prirodoznanski, statistični in kulturni opis goriške in gradiščanske poknežene grofije, letos pa priobčuje zgodovino slovenske te pokrajine. Da je posebno letošen del izvrsten, pač ni treba še posebno zatrjevati, za to nam že jamči ime učenega pisatelja. Mi le želimo, da pisatelj nam tako opiše vse slovenske pokrajine, ali pa da se najdejo drugi možje, ki bodo to delo z jednakim vspehom nadaljevali.

Letos se je končal kot tretja knjiga prevod romana poljskega pisatelja Sienkiewicza, katero delo je pa že tako hvalila evropska kritika, da mislimo, da je nam ni treba hvaliti. Svoj spis sklepamo z željo, da se število „Matičarjev“ v letošnjem letu pomnoži, in da nas „Matica“ še razveseli s tako izvrstnimi knjigami, kakor so bile lanske.

Poučni in zabavni drobiž.

Dijaške ustanove na Češkem. Vsled sklepa deželnega zbora z dne 16. januvarija 1886. leta izdaja deželni odbor v zvezi z namestništvom zanimivo zbirko o dijaških ustanovah na Češkem. V tej zbirki se bode priobčila v kronologičnem redu vsa ustanovna pisma ustanov za srednje in visoke šole na Češkem. Ker je stipendij že nad tisoč, izide to delo v petih ali šestih zvezkih. Prvi zvezek je sedaj izšel. V njem je 85 ustanov iz 16. in 17. stoletja. Najstarši ustanovno pismo je iz 26. oktobra 1583. in je nemško, v njem neka Ana Wunschler iz Heba zapušča 20 gld. državnega denarja, da se bodo iz obresti tega denarja kupovale knjige revnim dijakom. Sploh so vsa starejša ustanovna pisma nemška ali pa latinska, češkega v prvem zvezku ni nobenega. Prvi zvezek tega zgodovinski znamenitega dela velja 3 gld.

Novice.

— **»Narodni dom« v Ljubljani.** Na občnem zboru društva, vršivšem se dne 16. t. m., naznanil je predsednik dr. Karol vitez Bleiweis Trsteniški mej drugim, da je pristopil društvu kot ustanovnik z zneskom 1000 gld. gosp notar dr. Jernej Zupanec. Čitalnica v Spodnji Šiški, poslala je društvu 200 gld, kot čisti dobiček veselice prirejene za „Narodni dom“ dne 10. junija t. l. pri Koslerju, g. Jakob Matjan posestnik v Zgornji Šiški pa je daroval 1500 opek. Iz nadaljnega poročila posnamemo, da je zgradba proračunjena na okroglo 160.000 goldinarjev, društvo pa razpolaga čez okroglo 100.000 gld. Od nabranega denarja je nad 74.000 gld. čista last društva, nad 16.000 gld. pa posojila na deležih. Društvo šteje 1 častnega člana, 3 ustanovnike, 97 deležnikov in 13 darovateljev, vsega skupaj torej 114 društvenikov. Podpisanih je 220 deležev, izplačanih pa 175. „Krajcarska družba“ je nabrala za društvo do 15.000 gld. Slavnost polaganja temeljnega kamna, ki se je nameravala prirediti dne 29. junija t. l., se vsled sklepa občnega zbora ne bo vršila, ker je zgradba močno napredovala, bi torej slavnost ne imela pravega pomena in se je itak dne 10. junija vršila velika veselica Šišenske čitalnice za „Narodni dom“. Sklenilo se je prirediti veliko slavnost ob otvoritvi „Narodnega doma“. Pri dopolnilnih volitvah se voli v upravni odbor g. notar Ivan Plantan, v pregledovalni odsek pa g. prof. Karol Pirc.

— **Slovenske šole v Gorici.** Občinski svet goriški je pred kratkim zavrgel slovensko prošnjo naj se na občinske stroške ustanove ondi slovenske ljudske šole. Tako pravični so goriški Lahi napram upravičenim zahtevam ondotnih Slovencev! Prav nič boljši niso ko tržaški Lahi, ki tudi ne privoščijo tržaškim Slovencem narodne šole. Tolažiti se le moramo, da vse to velja le za zdaj in da prav gotovo pride čas, ko bo pravica zmagala.

— **V Šoštanji na Spodnjem Štajarskem** bil je do poslednjih občinskih volitev nemškutarski občinski zastop. Pri zadnjih volitvah so pa zmagali Slovenci. Nemškutarji so vložili ugovor, ki pa ni bil utemeljen in se je vsled tega pred kratkim volitev odobrila in slovenski občinski zastop je jel poslovati in sicer je upati, da za zmirom. Nemškutarija tudi tu ne pride več na krmilo.

— **K slavnosti ustanovitve Postojinskega Sokola** dne 5. avgusta t. l. vozil bode, kakor se čuje, iz Celja poseben vlak.

— **Kanonično obiskovanje in birmanje.** Prevzvišeni g. knezoškof ljubljanski bo delil zakrament sv. birme v kamniški, moravški, litijski in leskovški dekaniji v začetku meseca julija po nastopnem redu: 1. jul. Kamnik, 2. Spodnji Tuhinj, 3. Motnik, 4. Čemšenik, 5. Moravče, 6. Vrhpolje in sv. Trojica pri Moravčah (obiskovanje brez birmanja) 7. Vače, 8. Šmartno pri Litiji, 9. sv. Križ, 10. Štanga, 11. Zagorje ob Savi, 12. Boštanj.

— **»Slovenska Matica«.** Odbor se je v svoji zadnji seji konstituiral nastopno: Predsednik prof. Fr. Levec, prvi podpredsednik prof. dr. Fr. Lampe, drugi podpredsednik župan P. Grasselli. Za blagajnika se je izvolil dr. J. Stare, za ključarja profesorja dr. Iv. Janežič in A Keržič. V gospodarskem odseku so odborniki: 1. dr. H. Dolenec, 2. P. Grasselli, 3. dr. A. Jarc, 4. dr. J. Stare, 5. dr. Iv. Tavčar in 6. Iv. Vilhar; v književnem odseku pa odborn.: 1. A. Bartel, 2. A. Koblar, 3. A. Kržič, 4. dr. Fr. Lampe, 5. dr. J. Lesar, 6. Fr. Levec, 7. M. Pleteršnik, 8. dr. L. Požar, 9. S. Rutar, 10. A. Senekovič, 11. Iv. Šubic, 12. A. Tavčar, 13. Fr. Wiesthaler, 14. A. Zupančič, 15. V. Zupančič in 16. A. Žumer.

— **Okrajna učiteljska konferencija** slovenskih ljudskih šol v Ljubljani bode dne 12. julija 1894. l. ob 8. uri dopoldne v poslopji I mestne deške petrazrednice v Poljskih ulicah z naslednjim dnevnim redom: 1. Otvoritev konferencije s tem, da se imenuje predsednikov namestnik in se volita dva zapisnikarja in dva overovatelja. 2. Naznanila in opazke g. c. kr. okrajnega šolskega nadzornika prof. Fr. Levca. 3. „Telovadba na petrazredni deški ljudski šoli“. Poročevalec g. Jak. Furlan, ki bode svoje poročilo pojasnoval s praktičnimi vajami svojih učencev. 4. Izbor učnih knjig in beril za šolsko leto 1894/5. Šolska vodstva, ki žele glede učnih knjig in beril v prihodnjem šolskem letu kakšne izpremembe, naj pošljejo do 1. julija t. l. c. kr. mestnemu šolskemu svetu utemeljen nasvet, drugače pa negativno poročilo. 5. Poročilo knjižničnega odbora o stanji in računu okrajne učiteljske knjižnice. 6. Nasveti o nakupovanji novih knjig za okrajno učiteljsko knjižnico. Dotične nasvete je najkasneje do 1. julija t. l. pismeno naznaniti načelniku knjižničnega odbora g. učitelju Fr. Kokalju. 7. Volitev treh udov knjižničnega odbora za šolsko leto 1894/5. 8. Volitev stalnega odbora za šolsko l. 1894/5. 9. Samostalni predlogi, katere je najkasneje do 1. julija t. l. pismeno zglasiti pri stalnem odboru.

— **Naroden praznik v Zagrebu.** Dne 26. junija polože v Zagrebu temeljni kamen domu dr. Ante Starčeviča. Dan 26. junija je se v to izbral zato, ker je ta dan ravno pred 33 leti Starčevič v hrvaskem saboru razvil zastavo državnega prava hrvatskega in dal tako temelj sedanji hrvatski stranki prava. Ta dan bo tudi političen shod, ki se ima iz nova izreči za načela, ki vodijo stranko prava. Ta dan bo pomemben praznik za celo Hrvatsko

— **Ogerska gospodska zbornica** je s 128 proti 124 glasom v generalni debati vsprejela novi ženitveni zakon.

— **Gasilno društvo v Spodnji Šiški** priredi v nedeljo dne 1. julija t. l. slavnost blagoslovljenja novega gasilnega hrama in brizgalen. Slavnost, h kateri pridejo tudi druga gasilna društva, obseza sv. mašo, sprevod, slavnostno blagoslovljenje, pozdrav župana, vaje gasilcev in veliko popoludansko veselico pri Koslerji, pri kateri svira vojaška godba.

— **Po vodi z Dunaja v Trst.** Trgovinsko ministerstvo je vpok. ruskemu dvornemu svetniku Uno pl. Benningenu na Dunaji dovolilo, da sme izvrševati tehniška pripravljalna dela za plovitbeni prekop, ki bi vezal Dunaj s Trstom in vodil tudi preko Ljubljane

— **Orožniška postaja** v Podkraju v postojinskem okraju se premesti v Col (Podvelb) v istem okraji.

— **Poštne vožnje iz Novega mesta.** Z dnem 1. je prenehala vožnja pošta iz Novega mesta do Litije in Grosupljega. V Metliko odhaja pošta iz Novega mesta ob 10. zjutraj in odhaja nazaj ob 4 popoldne; v Kostanjevico-Krško odhaja ob 3. uri 50 minut zjutraj in ob 3. uri 40 minut popoldne in dohaja od tam ob 11. uri 45 minut zjutraj in ob 8 uri zvečer; v Toplice odhaja ob 10. uri zjutraj in ob 3. uri 45 minut popoldne ter dohaja nazaj ob 4. uri popoldne in ob 9. uri zvečer.

Povodenj.

Strašna poročila prihajajo o povodnji z Ogerskega, Galicije, Šlezije in jednega dela Prusije. Tako je voda preplavila slavno ogersko kopališče Pistyan, kjer se je zdravilo mnogo tujcev. Voda je prišla v hiše in mnogi bolniki so si le s težavo pomagali v višja nadstropja. Kakih 100 hiš se je v Pistyan-u podrlo. Le jedna ulica je ostala nepoškodovana, ker so prebivalci te ulice hitro napravili velike nasipe in tako povodenj odvrnili. Vsled tega je pa voda še huje nastopala v drugih ulicah. Stolni sodec je zaradi tega že bil ukazal, da se podere nasip, ali so se mu ljudje ustavili. Kopališče je močno poškodovano, v veliki nevarnosti so bili obiskovalci gledališča, ker je voda jela pritekati v Taljin hram mej predstavo. Ko se je voda nekoliko polegla, so skoro vsi kopališčni gostje odpotovali, drugam si iskat zdravja.

Strašno je ob Vagi. Tako je v Trenčinu skoro vse poplavljeno. Pa blizu 2 metra visoko stoji voda v hišah. Noč in dan jo trombajo iz hiš. Škoda je grozno velika. V vasi Žabinec se je podrlo 5, v vasi Oreho pa 3 hiše. Jeden lovec je utonil, ko je hotel rešiti svojo živino. Pri Nimnici je voda 65 metrov na dolgo pretrgala nasip in vse poplavila. Vaga je odnesla polno stavbenega lesa in drv. Nekateri lesni trgovci imajo do 40.000 gld. škode. Od vseh krajev prihajajo poročila, da so ljudje utonili. V Bohusztlaviczu je utonila neka kmetica, v Turni pet mesecev star otrok, v Bierocu neki kmet, pri Predmerju so utonili štirje plavilci.

V Szeredu je voda prestopila nasip in poplavila vse mesto. Štiri hiše so se podrle, a več druzih se je pa bati da se poderó. V vasi Zillard-Sellye je podrlo se 11 hiš, v Drakoczu in Madoraczu pa 5 hiš, v Beregszegcku se je podrlo tudi več hiš in trije otroci utonili, v Vag Szerdakelyju se je podrlo pet hiš in utonilo 14 volov in 800 ovac. Ves komitat Lipto je preplavljen. Koliko se je v posameznih krajih hiš podrlo, koliko voda odnesla raznih stvarij, živine in ljudij potonilo, se še sedaj vedeti ne more. Pet železnic na Ogerskem je moralo ustaviti promet. Pet vlakov je ustavilo, da niso mogli ne naprej, ne nazaj. Mnogo mostov še voda podere. Na desettisoče oral njiv je popolnoma uničilo.

Ravno tako so tudi v Galiciji in Šleziji vode poplavile mnogo sel, posebno so okraji Novega Sonča vse vasi pod vodo. Pri Wolovicah je voda pretrgala nasip in nakrat je bilo 150 hiš poplavljenih. Pijonerji in prebivalci povsod pridno delajo, da ohranijo jezove.

V Prusiji sta Odra in Visla pristopili bregove. Mesto Ratibor je poplavljeno. Vode neso mrtvo živino in množine sena. Vojaki tudi povsod popravljajo nasipe.

V Šleziji so štiri reke izstopile in posebno uničile mnogo polja.

Nesreča v Karvinu.

V premogovnikih se večkrat nabero neki plini, kateri se užgo, ako niso dovolj pomešani z zrakom in pridejo s kakim ognjem v dotiko. Ti škodljivi plini nastajajo, kjer je premog, povsod v zemlji ob jednem s premogom, so posledice pretvarjanje organičnih snovij. Nahajajo se v zemlji mej premogom in to premogokopi odkopljejo kakor plast premoga, večkrat z veliko silo vre iz zemlje. Posebno je v šleških premogovnikih jako mnogo tacih plinov. Mnogo nesreč se je zgodilo že vsled tega, da so se taki plini užgali.

Državna in rudniška oblastva jako skrbe, da preprečijo take nesreče. Vpeljale so se posebne priprave, ki kažejo, koliko je tacih plinov se nabralo v jamah, posebne naprave so za prevetrovanje jam. Strogo je prepovedano premogokopom kaditi v jami, še celo užigalnih klinčkov ne smejo jemati seboj. Posebne svetilnice so jim napravili, čez katere je železna mrežica, da plame s plini ne pride dosti v dotiko, ali žal vse te previdnostne naredbe ne morejo preprečiti silnih nesreč.

Tako so se užgali plini dne 10. decembra 1880. v premogovniku Peny Graig Colliery v južnem Walesu in je nekaj nad 100 ljudij zgubilo življenje. Leta 1860. tudi že v južnem Walesu v premogovniku Risca Colliery jednaka nesreča zahtevala 130 človeških žrtev, nekaj let pozneje so v Hartleyu 204 ljudje na ta način našli smrt. 195 premogokopov je bilo mrtvih, ko so se bili užgali plini v Ceaham Colliery dne 7. septembra 1878. Posebno strašna je bila nesreča dne 12. dec. 1866., ko so se v Oaksu Collieryju vžgali v premogovniku plini. Nič manj, kakor 361 ljudij je bilo mrtvih. Dne 6. marca 1885. je pa v Karvinu v Janezovi jami pri jednaki nesreči 110 ljudij zgubilo življenje.

Manjše take nesreče se pa dogajajo vsako leto po večkrat in tudi mi smo v svojem listu že večkrat poročali o njih.

Jednaka nesreča se je prigodila minoli četrtek v Karvinu v Janezovi in Frančiškini jami, ki sta lastnina grofa Larischa. Premogovnik grofa Larischa je jeden najstarejših. V njegovih jamah izkoplje se vsako leto nad 7

milijonov meterskih centov premoga. Plini se v teh jamah zbirajo v taki množini, da se je že večkrat naglašalo, da bi se moralo pustiti o njem vsako streljanje s smodnikom, da se ne užgo plini in priporočalo jedino kopanje premoga. Lastniki so se tem vedno upirali, ker bi s tem dobivanje premoga tako podražilo, da ne bi mogli konkurirati z drugimi premogovniki. Kako se je sedanja nesreča pripetila, se ne ve, ali sodi se, da najbrž s streljanjem.

Ob deseti uri zvečer so se vneli plini v Frančiškini jami z močnim pokom. Vedelo se je takoj, da se je pripetila nesreča. Takoj so nekateri uradniki z delavci hiteli na pomoč. Ker se je kmalu ponavljal drugi pok in je v jami začelo goreti, niso mogli jih dosti rešiti. Le z veliko težavo so spravili nekaj nesrečnežev mrtvih ali ranjenih na površje. Kako težavno je bilo reševanje, kaže to, da se je pri rešitvenih delih ponesrečilo 35 oseb in sicer 25 smrtno. Ponesrečil se je mej drugimi tudi rudniški asistent Ratzel, mlad, odločen in nadarjen mož.

Rešitvena dela vodil je sam vršbeni vodja, Kokout, ko je pa bil prisiljen proti jutru vse delo ustaviti, ker je videl, da se razpoki vsled vžiganja plinov ponavljajo, ogenj se vedno širi. Ponesrečenci so tako že vsi mrtvi in bi le ljudje sami se spuščali v smrtno nevarnost, ko bi nadaljevali rešitvena dela. Ukazal je torej, da se Janezova in Frančiškina jama, na kateri se je raztegnil požar, zadelati, da se bode ogenj pogasil, ko mu manjka vsega zraka. Mrliči, katere so privlekli iz jame, so bili hudo pobiti in osmojeni, ker jih je vsled razpoka vrglo k stenam. Zdravniki vendar mislijo, da so se največ zadušili. V bolnicah je okrog trideset ranjencev, kateri pa tudi vsi ne ozdravijo.

Kakor se je konštatovalo je pri tej katastrofi 235 ljudij zgubilo življonje in mej tem jih je 139 oženjenih, ki imajo okoli tisoč otrok. 3500 ljudij zgubi za več mesecev delo. Grof Larisch je odredil, da delavci dobivajo polovico plače, dokler se delo ne začne. Vdovam je ukazal precej izplačati po 50 gld. in potem bodo pa od premogovnika dobivale po 42 gold. na leto, otroci pa po 12 na leto do svojega 14. leta. Poleg tega dobe vdove na leto še po 50 do 60 gld. iz rudarske bratovske skladnice, in sirote po tretjino tega zneska. Koliko je škode, se pa sedaj še ne da določiti, ali gotovo je, da je škoda ogromna. Določiti se bode še le dalo, ko se na novo začne delo, ako se bode vedelo, kaj je vse uničil ogenj in koliko časa je moralo biti delo ustavljeno. Tudi ni verojetno, da bi se dalo dognati, na kakšen način je nastal požar, je li kak delavec se kaj zagrešil, ali zadeva krivda samo vodstvo, ali je pa sploh nesreča taka, da bi se ne bila dala na noben način odvrniti.

Dvorno življenje v Srbiji.

Mladi kralj srbski Aleksander vsprejme vsako jutro po zajutrku dvornega maršala, prvega pobočnika in svoje kabinetne tajnike, da mu poročajo o vseh tekočih stvareh. Kralj rad rešuje važnejše stvari sam, daje potrebne ukaže in čita došle časopise. Po 10. uri vsprejme ministre in druge osebe, ki se oglasijo k avdijenciji.

Od kar je kralj premenil ustavo, kar je napravilo dober vtis pri premožnejšem prebivalstvu po deželi, kralj tudi skoro vsak dan vsprejema došle deputacije iz raznih okrajev. To je težaven posel. Odgovarjati mora na nagovore in v svojih odgovorih se kralj navadno dotiče najrazličnejših gospodarskih in političnih vprašanj. Po teh avdijencah se kralj preobleče. Dosedaj je imel polkovniško ali pa generalsko uniformo, sedaj pa v civilni obleki vsprejema politike, vojake in učenjake. Ministri imajo nalog, da natančno pouče kralja o stvareh, o katerih poročajo. Posebno se mladi srbski kralj zanimlje za finance. Finančni minister Vukašin Petrović mora svoje predloge obširno utemeljiti.

Točno ob jedni je kosilo v majhni jedilnici stare palače, kjer stanujeta sedaj oče in sin. H kosilu navadno kralj povabi kacega ministra, ali pa druge politike in goste, katere je poprej vsprejel v avdijenciji. V tej jedilnici je bil lani kralj dal zapreti regenta. Pogovore pri jedi vodi kraljev oče Milan, ki več govori, nego je. Po kosilu pojdeta oba kralja v velik salon, kjer se jedno ali dve uri pogovarjata z gosti. Pri tej priliki se razpravljajo vsa važnejša dnevna vprašanja, ki se ne tičejo le politike, temveč tudi slovstva, umetnosti in znanosti. Kralj Milan kaže pri tem malo nervoznost, vedno kadi cigarete in s svinčnikom riše podobe na papir. Opaža se pa vendar, da ni več tako razburjen, nego je bil prejšnja leta. Sin govori z očetom spoštljivo, oče je s sinom jako prijazen.

Ob štirih gre kralj na vrt ali pa pojde v bližnji Topčider. Ministerski sveti bili so prejšnje čase v ministerstvu vnanjih stvarij, sedaj so pa redno v kraljevi palači. Predseduje jim kralj sam in se jako zanimlje za razprave. Pa tudi sicer vedno kralj dosti občuje z ministri, ki imajo vedno svoboden vstop k njemu. Poučen je v vseh zadevah v deželi. Tako morajo vsak dan poročati kralju, kako kaj prihajajo davki.

Ob sedmih zvečer je večerja, h kateri se zopet povabijo državni dostojanstveniki. Po večerji včasih gre v gledališče ali pa na kak ples. Spat pojde kralj še le o polnoči.

To jednostavno življenje se pri srbskem dvoru malokdaj kaj premeni. Samo kake vojaške parade, slovesne pojedine ali pa veliki vsprejemi kaj premene ta red. Veliki slovesni obedi so pa v prekrasni dvorani novega dvora. K takim obedom povabi se večkrat nad sto oseb. Sploh se pri srbskem dvoru jako gleda, da ostane kralj v vedni dotiki z narodom. Te lepe patrijarhalične navade se je vedno držal kralj Milan in drži se je tudi novi kralj Aleksander. Ta navada pa tudi vzdržuje Obrenovice na srbskem prestolu, če tudi jim nedostaje marsikake vladarju potrebne lastnosti.

— **Mati hrvaškega bana** Khuen-Hedervaryja je umrla v petek na gradu Nuštar. Imela je 71 let.

— **Jednajst požigov.** V Ljubnu na Štajarskem obsodili so te dni v petnajstletno ječo rudniškega zidarja Vaclava Querserja, ker je lani in letos v petnajstih krajih zažgal. Zažigal je poslopja alpinske rudniške družbe, pa tudi nekaj zasebnih hiš je požgal. Alpinska družba je že bila izdala 1050 gld. za ponočne straže, pa vendar še zločinca niso dobili. Izdala ga je le pisava nekega pisma, v katerem preti s požigom. K obravnavi je bilo povabljenih 24 prič. Obsojenec je anarhist in je požigal iz sovraštva do imajočih stanov.

— **Italijanski niklasti denarji v Avstriji.** Italijani jako pridno spravljajo svoj niklasti denar po 20 centesimov v Avstrijo. Ker neizvedeni ljudje jemljo te denarje po 20 vinarjev, napravijo Italijani pri tem po 2 centesima dobička. Zadnji čas se je vtihotapilo neki že nad 300.000 komadov tacega denarja v Avstrijo.

— **Kuga v Konkongu.** V Konkongu na Kitajskem je huda kuga, umrlo je že nad 1800 ljudij za to boleznijo.

— **260 kilo težkega medveda** ustrelil je Martin Ribič v Thurn Taxisovem gozdu pri Medluznijaku na slavonsko hrvaški meji. Ta orjaški kosmatinec prebival je nekaj časa v velikanskem javorji

— **Ponarejeni menici.** V marcu lanskega leta sta budimpeštanski banki došli dve ponarejeni menici „Länderbanke". Zaprli so uradnike komercijalne banke Fried, ker je marsikaj kazalo, da je on sam ponaredil ti menici. Pri njem so tudi našli 82 000 gld denarja. Četudi je tajil, vendar so ga obsodili v 5 letno ječo Rekel je, da je menici dobil od neke ženske, s katero je imel ljubezenske zveze, in jo zatorej povedati neče. Te dni je pa došlo sodišču obširno pismo s podpisom „Karol Oton Traun, c kr. komornik," v katerem pisec obširno opisuje, kako je on ponaredil omenjeni menici, in kako je po nekem človeku, kateremu je dal 10 gld. poslal menici komercijalni banki. Denar je zaigral nekoliko v Monte Carlu, nekoliko zgubil pri konjskih dirkah, jedva mu je toliko ostalo, da mu ni treba na tujem poginiti gladu. Policija je začela zopet obširne poizvedbe. Mnogi pa mislijo, da je to pismo neka sleparija, katero si je izmislil Fried v ječi sam.

— **Eksplozija.** V Kazanu na Ruskem se je vnel smodnik v tovarni za brezdimni smodnik. Poslopje je popolnoma razneslo.

— **Napad na župnika.** V Švaci na Češkem je nekdo predzadnji pondeljek po noči dvakrat ustrelil skozi okno v spalnico tamošnjega župnika. Župnik je bil v spalnici, ali ga k sreči ni zadel, ker je postelja v nekem kotu.

— **Samomor iz strahu pred operacijo.** V Wiener Neudorfu se je obesila 66 letna mati tovarnarja za vato Karola Kaltnerja iz strahu pred neko očesno operacijo

— **Čudna oporoka.** V Parmi je umrl te dni Anton Rossi, ki je zapustil v svoji oporoki 30 000 lir tistemu italijanskemu državljanu, ki v treh letih spiše knjigo, v kateri odgovori točno sledeča vprašanja: 1. Je li res italijanska vlada dobila od rimske banke denar za volilne namene? 2 Kdo je predlagal kralju, da imenuje Tanlonga za senatorja in komendatorja? 3 Je li bivši minister Miceli povrnil banki tistih 5000 lir, kateri so mu preostali od 10.000 lir, ki jih je dobil za nakup deleža pri nekem listu? 4. Če so res odlični italijanski politiki od rimske banke proti menicam dobili denar, katerih pa niso plačali, temveč dolžni ostali, in so res taki poštenjaki še ostali na važnih mestih in še deželi dajo zakone in zlorabijo svoj vpliv, da se zasukava pravica? Nadalje je naročil, da naj se pokoplje on po katoliškem obredu brez posebnih slovesnosti in se na grob mu postavi priprost kamen, na katerem naj bode poleg njegovega imena, rojstnega in smrtnega dne tudi še zapisani: „Živel je in umrl, ne da bi bil postal vitez".

— **Obsojen finančni komisar.** V Levovu obsodili so v desetmesečno ječo finačnega komisarja Kijanskega, ki je poneveril znatne svote v deželni pisarni za prodajanje soli.

— **Mlad samomorilec.** Na Dunaji skočil je s četrtega nadstropja neke hiše kacih 14 let star deček. V hiši ga ni noben poznal in se sodi, da je nalašč zato prišel v tujo hišo, da je z visocega mostovža skočil na dvorišče.

— **Povodnji.** V Galiciji prestopile so skoro vse reke svoje bregove in napravile mnogo škode. V več krajih uničile so vse poljske pridelke. Tudi sedaj se kaže, kako potrebno bi bilo vrejenje galiških rek, ki se vedno odlaša.

— **Nagla smrt.** V Trstu je te dni zbolela 9letna hčerka Lloydovega mašinista Calvisinija. Stariši so poklicali zdravnika z zdravniške postaje, ali bila je mrtva, predno je prišel zdravnik.

— **Obsojeni zlatar.** V šestmesečno ječo obsodili so v Trstu 47letnega zlatarja Montanarija iz Vidma na Laškem, ker je kupoval pokradene zlate reči, in stvari, izročene mu v popravo, manjšal v vrednosti primešujoč bakra. Po prestani kazni se iztira iz Avstrije obsojenec, ki je že 30 let naseljen v Trstu.

— **Ogerski ministerski predsednik Wekerle** je kupil v Danoski pusti posestvo v obsegu 250 oral za 75000 gld. Vsega posestva ima ogerski ministerski predsednik sedaj 20 000 oral.

— **S strehe padel.** Dne 15. t m. je pal 53letni tesar J. Somnes s strehe neke vile pri Celovci, kjer je delal, in so že na pol mrtvega odnesli v bolnico. Nesrečnik ima še sedem majhnih otrok

— **Iztiranje italijanskega kapitana.** Iz Trsta iztirali so italijanskega kapitana Pavzanija Runcaldiera, kateri ima v Trstu mnogo prijateljev in trgovskih zvez Runcaldier je kapitan italijanskemu parniku Pierino, ki že 18 let vozi mej Raveno in Trstom. Kaj je povod iztiranju, se ne poroča.

— **Monakovsko velecipetsko društvo** letos slavi svojo petindvajsetletnico To društvo je najstarše te vrste v Nemčiji. Povodom svoje petindvajsetletnice je bilo priredilo tekmovalno vožnjo iz Milana v Monakovo. Te vožnje se je udeležilo 49 velecipedistov. Določeno je bilo 6 glavnih daril za tiste, ki v najkrajšem času pridejo na svoj cilj, potem darila za tiste, ki pridejo v 35 in potem še za tiste, ki pridejo v 55 urah do nameravanega cilja. Mej udeleženci je bilo 24 Italijanov, 18 Nemcev iz Nemčije. 5 Avstrijcev, 2 Švicarja. Darila jih je dobilo v vsem 19, mej temi 5 Italijanov, 11 Nemcev in 3 Avstrijci, vsi trije Gradčani. Prvi je bil Josip Fischer iz Monakovega, drugi pa Gerger iz Gradca

— **Smrtne obsodbe v Avstriji.** Lani je bilo v tostranski polovici 74 ljudij obsojenih na smrt. Na Moravskem jih je bilo na smrt obsojenih 15, na Češkem 13, na Primorskem 9. Smrtna obsodba se je izvršila le v dveh slučajih. Obešena sta bila namreč Emil Bruner, ki je v Steinu umoril jetniškega paznika, in pa Josip Dočekal v Gradci, ki je umoril dva kmeta.

— **Nesreča na Dunavi.** Te dni je zadel neki z ljudmi, konji in vozovi napolnjen plav pri Mohači na Ogerskem na neko ladijo in se razbil. Koliko ljudij je potonilo, se še ni moglo dognati.

— **Kitajska cesarica,** bivša regentinja, letos praznuje svojo šesdesetletnico. Po vsej državi že nabirajo uradniki doneske za dostojno proslavljenje tega znamenitega dne. Dosedaj so nabrali že 20 milijonov taelov, to je 40 milijonov goldinarjev v ta namen, ali to še ne zadostuje.

— **Torpedovka se je potopila.** V Spezii na Laškem je zadela neka torpedovka v oklopnico in se vsled tega potopila. Pomorščaki so se rešili. Nesreče je kriva nespretnost poveljnikova.

— **Proti štrajkovcem** na Kitajskem postopajo jako energično. V Pekingu je nedavno več delavcev zaradi prenizke plače ustavilo delo. Oblastvo je kolovodje obsodilo na smrt, druge štrajkujoče delavce pa pregnala v nezdrave kraje, kjer vsako leto vlada mrzlica.

— **Nesreča na morji.** Minoli teden se je blizu Westporta v Angliji potopila ladija, na kateri je bilo 110 irskih delavcev. Skoro vsi delavci in pomorščaki so potonili.

— **Deputacija, ki zlate žlice krade.** V Srbiji je navada, da se da gostom na majhnih krožnikih kaj „sladkega". To je kaka sladčica, katere se vzame le jedna žličica. Zadnje čase je prišlo kralju Aleksandru mnogo deputacij častitat, da je odpravil ustavo. Jedna deputacija menda šege ni dobro razumela in je vzela žlice seboj. Ko je odposlanstvo odšlo, so zapazili, da ni žlic, šli so za deputacijo in res našli žlice pri teh lojalnih državljanih. Kralj od tega časa neče vsprejeti nobene naprednjaške deputacije. Temu dogodku se ni čuditi, ker te deputacije zbero policijski prefekti iz raznih manelukov, kateri niso na najboljšem glasu, iz ljudij, ki se dado za vse porabiti, samo za kaj koristnega ne.

— **Visoka starost.** Nedavno je v Saratovu na Ruskem živeč Francoz N. Savin slavil svoj 127. rojstveni dan. Porodil se je v aprilu 1768. letu v Parizu. Njegov oče je bil polkovnik v gardi takratnega francoskega kralja Ludovika XV. Savin se je udeležil vojske Napoleonove proti Rusiji. Leta 1812. vjeli so ga kozaki na Berezini. Po končani vojski ostal je Savin v Saratovu kot učitelj francoščine.

— **Mraz in vročina.** Po poročilih iz Ischla so dne 11. t. m. ondu okrog bile vse gore s snegom pokrite. Bilo je jedva 6° C. gorkote. Ljudje so kar morali obleči v zimsko oblačilo. V Novem Yorku v Ameriki je pa bilo baš ta dan nenavadno vroče, bilo je 32° po Celziju.

— **Mesto pogorelo.** Požar je uničil tretjino mesta Paname v Srednji Ameriki. Več tisoč ljudij je brez strehe Škode je nad 3 milijone dolarjev.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 15. junija 1894. Pšenica gld. 8·— kr. rž gld. 6·— kr., ječmen gld. 6·— kr., oves gld. 7·— kr., ajda gld. 7·50 kr., proso gld. 5·75 kr., turšica gld. 5·70 kr., leča gld. 10·— kr., grah gld. 12.— kr., fižol gld. 8. — kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Brnu dne 20. junija t. l.: 11, 26, 41, 60, 34.
Na Dunaji dne 16. junija t. l.: 68, 1, 34, 48, 85
V Gradci dne 16. junija t. l.: 85, 54, 52, 14, 61.

J. GIONTINI,

knjigarna, prodaja papirja v Ljubljani

priporoča sledeče novosti:

Maršal grof Radecki . . . . . 20 kr. po pošti 23 kr.
Potovanje v Liliput . . . . . 20 » » » 23 »
Šaljivi Jaka I. II. dela . . . . . 24 » » » 27 »
Venček, pravljic in pripovedek . . . . 20 » » » 23 »
Dr. Simonič: Kako postanemo stari? 1 gld. po pošti 1 gld. 5 kr.
Slovenska himna: Naprej zastava slave! 20 kr. po pošti 22 kr.
Die Weinbereitung und die Kellerwirtschaft, für Weinproduzenten, Kellermeister und Weinhändler 4 fl. 96 kr.
Der Landtischler. Entwürfe zu einfachen Möbeln für das Haus des Bürgers und Landmannes 4 fl. 65 kr. (1)

„Ne kupuj pri branjevci, temveč pri trgovci"
pravi star predgovor.

To se lahko uporablja na moje podjetje, kajti tako velika trgovina, kot je moja, ima vsled kupovanje velikih množin blaga za gotov denar in drugih prednosti nizke stroške, kateri so naposled le kupovalcu v korist.

Mični vzorci zasebnim kupovalcem zastonj in franko.
Bogate **vzorčne knjige**, kakoršnih **še nikdar** ni bilo, **za krojače** nefrankovano.

Blago za obleke. (20)

Peruvien in **dosking** za visoko **duhovščino**, predpisano blago za **uniforme c. kr. uradnikov**, za **veterance**, **požarne brambe**, **telovadce**, **livreje**, sukno za **bilard** in **igralne mize**, **prevlake za vozove**, **loden** tudi nepremočljiv za **lovske suknje**, **perilno blago**, **potni pledi** od 4 do 14 gld itd.
Ceno, pošteno, trdno, čisto volneno sukno ne cene **cunje**, da se **jedva splača krojac**, priporoča

Janez Stikarofski,

Brno (avstrijski Manchester)
največja zaloga sukna v vrednosti $^1/_2$ **milijona goldinarjev.**
Pošilja se le proti povzetju!
Dopisuje se v nemščini, češčini, madjarščini, poljščini, italijanščini, francoščini in angleščini.

Dunajske srečke po 1 krono.

Srečkanje že 12. julija.

5 glavnih dobitkov 10.000 kron. (4)

Srečke priporoča: J. C. MAYER v Ljubljani.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.